

Inspraakbundel

**Zienswijze op Ontwerpbesluiten 'PROGRAMMA BETER
BENUTTEN BESTAANDE 380 KV/ LELYSTAD- ENS'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	3
KENNISGEVING.....	4
MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZEN :	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS ZIENSWIJZENUMMER.....	5
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN ZIENSWIJZEN.....	6
ZIENSWIJZENUMMER 0002.....	7

Woord vooraf

Van vrijdag 15 maart 2019 tot en met donderdag 25 april 2019 lagen de ontwerpbesluiten ter inzage voor het project 'PROGRAMMA BETER BENUTTEN BESTAANDE 380 KV/ LELYSTAD- ENS'. Een ieder kon naar aanleiding van de ontwerpbesluiten een zienswijze inbrengen.

Wat gaat er gebeuren?

TenneT TSO BV, de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, heeft een programma opgezet ter vergroting van de transportcapaciteit van delen van het landelijk 380kV-net van 2,5 kilo Ampère (dan wel 3,0kA) naar 4 kA. Het gaat vooral om delen van de bestaande 380kV-ring. Hiertoe worden de geleiders in de verbindingen vervangen. Hierbij worden waar nodig de mastlichamen constructief aangepast (vervangen van - per mast - enkele staalprofielen en bouten en moeren) als onderdeel van algeheel mastonderhoud, inclusief schilderen van de masten.

Waarom is dit project nodig?

Het programma bestaat uit een aantal afzonderlijke projecten, waaronder het project Lelystad-Ens, waarbij per project de capaciteit van een 380kV-tracédeel wordt vergroot naar 4 kA. Ieder project zorgt voor een vergroting van de transportcapaciteit op dat tracédeel waarmee direct het hoogspanningsnet een grotere capaciteit krijgt. Ieder project binnen het programma heeft daarmee een eigen nut en noodzaak.

De projecten binnen het programma dienen ter vergroting van de capaciteit van delen van het bestaande 380kV-net. Hiernaast is de huidige capaciteit van de verbindingen niet meer toereikend om de pieken in transportbehoefte voor duurzame energie te accommoderen.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het programma Beter Benutzen Bestaande 380 kV/ project Lelystad- Ens is de rijkscoördinatieprocedure van toepassing. Een aantal besluiten dat voor dit project nodig is, wordt voorbereid in één gecoördineerde procedure. De minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. De besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Informatieavond

Er is 1 inloopavond georganiseerd, waar medewerkers van de verschillende betrokken overheden en van TenneT TSO BV aanwezig waren om vragen te beantwoorden. De inloopavond vond plaats op 4 april 2019 van 19.00 uur tot 21.00 uur in 11 Beaufort, Domineesweg 11, 8308 PG Nagele. Men kon hier formeel een zienswijze geven op de ontwerpbesluiten.

Zienswijzen

Op de ontwerpbesluiten is binnen de inspraaktermijn in totaal 1 zienswijze binnengekomen. De zienswijze is integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraak- bundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Registratie en verwerking

De ontvangen zienswijze is geregistreerd. Aan de indiener is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 5 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende zienswijzenummer worden opgezocht.

Verdere procedure

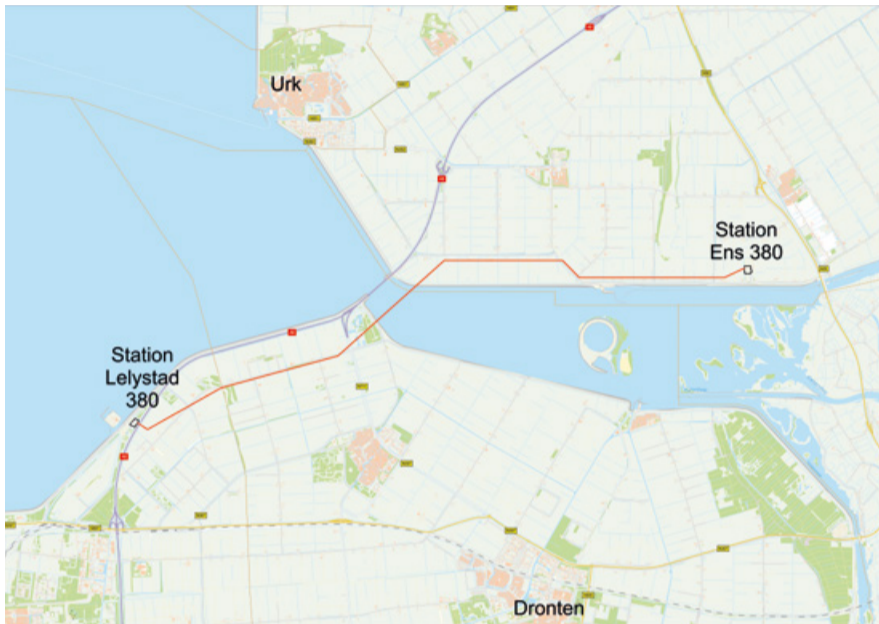
Bij de besluiten wordt aangegeven of en hoe met de zienswijzen, reacties en adviezen rekening is gehouden. Het moment waarop de terinzagelegging plaatsvindt wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere lokale huis-aan-huis bladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Een belanghebbende die op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.



Kennisgeving

Beter Benutten Bestaande 380 kV/ Lelystad- Ens: Ter inzage legging ontwerpbesluiten

Van vrijdag 15 maart tot en met donderdag 25 april 2019 liggen de ontwerpbesluiten ter inzage voor het programma Beter Benutten Bestaande 380 kV/ project Lelystad- Ens. Iedereen kan op de ontwerpbesluiten reageren door het indienen van een zienswijze binnen de boven genoemde periode.



Wat gaat er gebeuren?

TenneT TSO BV, de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, heeft een programma opgezet ter vergroting van de transportcapaciteit van delen van het landelijk 380kV-net van 2,5 kilo Ampère (dan wel 3,0kA) naar 4 kA. Het gaat vooral om delen van de bestaande 380kV-ring. Hiertoe worden de geleiders in de verbindingen vervangen. Hierbij worden waar nodig de mastlichamen constructief aangepast (vervangen van - per mast - enkele staalprofielen en bouten en moeren) als onderdeel van geheel mastonderhoud, inclusief schilderen van de masten.

Waarom is dit project nodig?

Het programma bestaat uit een aantal afzonderlijke projecten, waaronder het project Lelystad-Ens, waarbij per project de capaciteit van een 380kV-tracédeel wordt vergroot naar 4 kA. Ieder project zorgt voor een vergroting van de transportcapaciteit op dat tracédeel waarmee direct het hoogspanningsnet een grotere capaciteit krijgt. Ieder project binnen het programma heeft daarmee een eigen nut en noodzaak.

De projecten binnen het programma dienen ter vergroting van de capaciteit van delen van het bestaande 380kV-net. Hiernaast is de huidige capaciteit van de verbindingen niet meer toereikend om de pieken in transportbehoefte voor duurzame energie te accommoderen.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het programma Beter Benutten Bestaande 380 kV/ project Lelystad- Ens is de rijkscoördinatierегeling van toepassing. Een aantal besluiten dat voor dit project nodig is, wordt voorbereid in één gecoördineerde procedure. De minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. De besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van vrijdag 15 maart tot en met donderdag 25 april 2019 de ontwerpbesluiten digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl.

Op papier kunt u de ontwerpbesluiten in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden bekijken op locatie: Gemeentehuis Noordoostpolder, Harmen Visserplein 1, 8302 BW Emmeloord.

Inloopbijeenkomst

U bent welkom bij de inloopbijeenkomst die de minister van Economische Zaken en Klimaat samen met de initiatiefnemer en andere betrokkenen organiseert.

Die bijeenkomst vindt plaats op:

- Donderdag 4 april 2019 bij 11 Beaufort, Domineesweg 11, 8308 PG Nagele

Vooraf aanmelden is niet nodig. De bijeenkomst is tussen 19.00 u en 21.00 uur.

Bij de inloopbijeenkomst vindt u informatie over het project en over de procedure.

Er zijn deskundige medewerkers aanwezig aan wie u uw vragen kunt stellen.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze laat u weten wat u vindt van het ontwerpbesluit. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?
- Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welk deel van het ontwerpbesluit u reageert en u, uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

U kunt een zienswijze indienen van vrijdag 15 maart tot en met donderdag 25 april 2019. Dat kan op verschillende manieren:

- Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op www.bureau-energieprojecten.nl onder "Programma Beter Benutten Bestaande 380 kV/Lelystad- Ens".
- U kunt niet reageren per e-mail.
- Per post door een brief te sturen naar: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt "Programma Beter Benutten Bestaande 380 kV/project Lelystad- Ens", Postbus 248, 2250 AE Voorschoten.
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen is er tijdens de inloopbijeenkomsten een notulist aanwezig. U kunt ook op werkdagen tussen 9.00 en 12.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten op 070 379 89 79.

Wat is de verdere procedure?

De ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van de definitieve besluiten. De definitieve besluiten worden vervolgens ter inzage gelegd. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Op dat moment start de beroepstermijn.

Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Programma Beter Benutten Bestaande 380 kV/project Lelystad- Ens en alle bijbehorende stukken vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de zienswijze opzoeken. De zienswijze is vanaf pagina 7 opgenomen.

Zienswijze op ontwerpbesluiten 'PROGRAMMA BETER BENUTTEN BESTAANDE 380 KV/ LELYSTAD- ENS'

Registratienummer	Zienswijzenummer
a10b-OB-0002	0002

Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen

Zienswijze van organisaties op ontwerpbesluiten 'PROGRAMMA BETER BENUTTEN BESTAANDE 380 KV/
LELYSTAD- ENS'

Zienswijzenummer	Organisatie
0002	ARAG SE Nederland, LEUSDEN, namens particulier

Zienswijze 0002

24 APR 2019

AANGETEKEND

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt "Programma Beter Benutten
Bestaande 380 kV/Lelystad-Ens
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN

Ons kenmerk 2014059143-01

Mobiel nummer

Uw kenmerk Ontwerpbesluiten Beter benutten: Bestaande 380 kV/Lelystad-Ens

Doorkiesnummer (033) 43 42

Faxnummer (033) 43 42

Behandeld door

E-mail

Onderwerp: Zienswijze

Leusden, 23 april 2019

Geachte heer/mevrouw ,

Tot onze maatschappij heeft zich gewend de heer , wonende te aan de die mij verzocht heeft zijn belangen te behartigen ter zake van uw Ontwerpbesluiten Beter benutten Bestaande 380 kV/Lelystad-Ens, die op 14 maart 2019 ter inzage zijn gelegd. Cliënt kan zich met het Ontwerpbesluit dat betrekking heeft op de gemeente Dronten, niet verenigen. Tegen dit besluit dien ik bij deze namens cliënt een zienswijze in.

1. Het Ontwerp heeft betrekking op de door TenneT TSO B.V. gewenste aanpassing van een aantal hoogspanningsmasten langs het tracé Lelystad – Ens. Het is de bedoeling dat onder meer isolatorkettingen en bliksemraden worden vervangen alsook dat er constructieve aanpassingen van het mastlichaam en de fundering worden doorgevoerd. Eén van de masten, nummer 169, is geplaatst op ca. 44 meter van het perceel van cliënt. Client is derhalve belanghebbende bij het bestreden besluit.

2. Aan het Ontwerp kleven twee fundamentele gebreken. Op de eerst plaats a) geldt dat in het Ontwerp wordt aangegeven dat nog getoetst gaat worden aan het Bouwbesluit 2012, vanwege de uitgestelde gegevensverstrekking. In artikel 2.7 van het Mor is bepaald dat bepaalde gegevens op een later te bepalen tijdstip mogen worden aangeleverd. De toetsing aan het Bouwbesluit zal dus later plaatsvinden, aldus het Ontwerp. Op dit punt is het Ontwerp in strijd met de wet. Voorts is b) het Ontwerp in strijd met artikel 8 van het EVRM. Daarbij is het volgende van belang.

Bouwbesluit 2012

a) U heeft de aanvraag van TenneT getoetst aan artikel 2.10 van de Wabo. In die bepaling is in lid 1 onder a vastgelegd dat de omgevingsvergunning wordt geweigerd indien – zakelijk weergegeven – de aanvraag

Blad : 2
Ons kenmerk : 2014059143-01

en de daarbij verstrekte gegevens naar het oordeel van het bevoegd gezag niet aannemelijk maken dat het bouwen voldoet aan de voorschriften van het Bouwbesluit 2012. Nu er op het punt van de voorschriften van het Bouwbesluit 2012 (nog) geen gegevens zijn verstrekt (die worden immers pas later aangeleverd), kan niet vastgesteld worden ofwel of niet aannemelijk is gemaakt dat het bouwplan van TenneT aan het Bouwbesluit 2012 voldoet.

b) De bouwaanvraag strekt onder meer tot het aanpassen van hoogspanningskabels, isolatorkettingen en bliksemraden. Uit onderzoek is inmiddels komen vast te staan dat – kort samengevat – hoogspanningskabels effecten kunnen hebben op en een gevaar kunnen vormen voor de volksgezondheid.

Zie bijvoorbeeld: Publicatie RIVM 24 februari 2011, **bijlage 1**

c) Client woont en heeft zijn bedrijf op een perceel dat ca. 44 meter van mast 169 afligt (**bijlage 2**). Dat betekent dat de normwaarde van 0,4 microtesla aanzienlijk wordt overschreden indien de te vergunnen werkzaamheden zullen worden uitgevoerd. De Afdeling hanteert in dit soort zaken een afstandsnorm van 50 meter.

Zie hiervoor Rechtbank 21 april 2016. ECLI:NL:RBDHA:2016:4794, r.o. 4.4

d) Uit een bijeenkomst is naar voren gekomen dat TenneT op gezette tijden, namelijk bij piekbelasting en volcapaciteit, een maximale stroomintensiteit door de hoogspanningskabels gaat doorvoeren. Dit kan volgens TeneT oplopen tot wel drie of zelfs vier keer 0,4 microtesla.

Zie verklaring van **(bijlage 3)**.

e) Een dergelijke hoge belasting is onaanvaardbaar; daarmee komt de volksgezondheid in zijn algemeenheid en die van mijn cliënt, ernstig in gevaar. Daarmee is gegeven dat het voorgenomen besluit in strijd is met het bepaalde in de artikelen 2 en 8 van het EVRM. Uit artikel 2 van het EVRM, zo wordt inmiddels aangenomen, vloeit een voor het bestuursorgaan geldende verplichting voort om de burgers zoveel mogelijk te beschermen tegen serieuze gezondheidsrisico's.

EVRM/EU Handvest

f) Dat geldt ook voor het bepaalde in artikel 8 van het EVRM. Uit deze bepaling volgt dat bij de beslissing over milieubelastende maatregelen – en daar is hier sprake van – een zorgvuldige procedure gevolgd moet worden waarin voldoende gewicht moet toekomen aan de belangen van de individuele burgers. Dat is in het voorgenomen besluit niet het geval.

g) Uit de uitspraak van de Afdeling van 8 augustus 2018 ECLI:NL:RVS:2018:2672 volgt dat ook het EU-Handvest in deze zaak van toepassing is. Daarmee komen de artikelen 7 en 37 van het EU-Handvest in beeld. Het beoogde besluit is, vanwege de gezondheidsrisico's, in strijd met deze bepalingen die nu juist de volksgezondheid beogen te beschermen.

Blad : 3
Ons kenmerk : 2014059143-01

De situatie van

h) Client woont op een afstand van ca. 35 meter van de eerste bedradingen. Zoals gezegd, staat mast 169 op ca. 44 meter van de woning en het bedrijf van af. Dat betekent dat binnen de de door de Afdeling gehanteerde afstand van 50 meter zit en dat dientengevolge r een onevenredig groot gezondheidsrisico loopt. Daar wordt in het beoogde besluit geen rekening me gehouden.

De conclusie is dat het Ontwerpbesluit geen stand kan houden. De omgevingsvergunning kan niet verleend worden.

Graag verneem ik uw reactie.

Met vriendelijke groet,
ARAG Rechtsbijstand

advocaat



RIVM De zorg voor morgen begint vandaag Gezondheidseffecten

Publicatiedatum 24-02-2011 | 00:00 Wijzigingsdatum 02-11-2018 | 18:54

Uit internationaal onderzoek komen aanwijzingen naar voren dat kinderen die bij bovengrondse hoogspanningslijnen wonen - waar het magnetische veld sterker is dan verder van de lijn - mogelijk meer kans hebben om leukemie te krijgen. Voor andere aandoeningen zijn er geen aanwijzingen dat het risico is verhoogd.

Hoogspanningslijnen en kinderleukemie

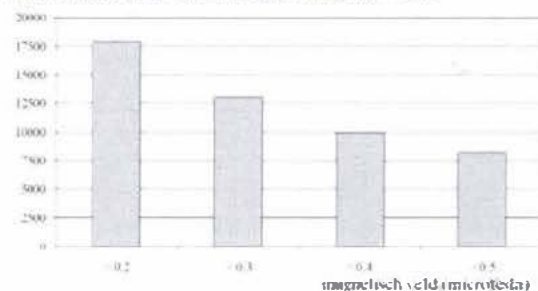


De aanwijzingen dat kinderen bij bovengrondse hoogspanningslijnen mogelijk een hoger risico op leukemie hebben, zijn gebaseerd op 'gepoolde analyses', in zo'n gepoolde analyse worden de gegevens van een aantal onderzoeken bij elkaar genomen. Dit artikel bespreekt de analyse van Ahlbom [[publicatie](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10944614)] (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10944614>) en die van Greenland [[publ](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20877339)] (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20877339>) brengen onderzoeken over de periode 1979-2000 in beeld. De onderzoeken laten een statistisch verband van bovengrondse hoogspanningslijnen en de kans op kinderleukemie. In 2010 is een derde gepoolde analyse (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20877339>) verschenen, van de onderzoeken uit de periode 2000-2010. Het gevonden statistisch verband is wel zwakker. Uit de gepoolde analyses volgt geen oorzakelijk verband. Het is niet bekend of kinderleukemie werkelijk door de magnetische velden van de hoogspanningslijn wordt veroorzaakt. Er zijn geen aanwijzingen dat het risico op andere ziekten is verhoogd.

Situatie in Nederland

In Nederland woonden er in 2008 ongeveer 18.000 kinderen dichtbij een bovengrondse hoogspanningslijn.

aantal kinderen dat bij een hoogspanningslijn woont



Het histogram laat zien dat het aantal kinderen dat wordt blootgesteld aan magnetische velden boven de drempel hoger wordt. Boven een veldsterkte van 0,2 microtesla wonen er 18.000 kinderen, boven 0,4 ongeveer 8.200 kinderen. Als de magnetische velden werkelijk de oorzaak zijn van extra kinderen met die in Nederland elke twee jaar leukemie krijgen toe te schrijven aan de aanwezigheid van de hoogspanningslijnen, zou dit een ernstig probleem zijn. Het Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid geeft meer achtergrondinformatie over kinderen en hoogspanningslijnen.

Hoogspanningslijnen en de ziekte van Alzheimer

Het onderzoek van Huss et al. (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18990717>)

betreft kinderen die langer dan 10 jaar en minder dan 50 meter van een bovengrondse hoogspanningslijn wonen, mogelijk ziekte van Alzheimer. Het gevonden verband is statistisch en er zijn geen aanwijzingen voor een biologisch mechanisme.

daarom niet aangetoond. Omdat het een degelijk onderzoek betreft en onderzoek in arbeidssituaties, tussen sterke magnetische velden en de ziekte van Alzheimer beveelt de Gezondheidsraad nader onderzoek. [Alzheimer](http://www.kennisplatform.nl/Onderwerpen/hoogspanningslijnen/AlzheimerbijHoogspanningslijnen.aspx) (<http://www.kennisplatform.nl/Onderwerpen/hoogspanningslijnen/AlzheimerbijHoogspanningslijnen.aspx>) en Gezondheid bevat meer informatie.

Hoogspanningslijnen en fijn stof

Sommige wetenschappelijke publicaties geven aanwijzingen dat bovengrondse hoogspanningslijnen kunnen verergeren. Ontladingen bij oneffenheden en vervuilingen van de draden van hoogspanningslijnen. Dit extra geladen fijn stof wordt door de wind verspreid en zou meer in de luchtwegen. Jongen of op de leeftijd van 15 jaar (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) heeft in 2007 de literatuur op dit gebied geanalyseerd. ['Hoogspanningslijnen en fijn stof'](#) ([/publicaties/hoogspanningslijnen-en-fijn-stof-literatuuronderzoek](#)) is dat de een ontstaan van elektrische ontladingen bij hoogspanningslijnen, opladen van fijn stof en verspreiden van fijn stof metingen zijn aangetoond. De vierde, beslissende stap - extra neerslag van fijn stof in longen. Luchtwegmetingen zijn gemaakt. De conclusie van het RIVM is dat bovengrondse hoogspanningslijnen, voor zover nu bekend beïnvloeden. In 2011 heeft het RIVM het literatuuronderzoek geactualiseerd in het rapport: ['Hoogspanningslijnen en fijn stof literatuuronderzoek uit 2007'](#). ([/publicaties/hoogspanningslijnen-en-fijn-stof-update-van-literatuuronderzoek-uit-2007](#)) De wetenschappelijke literatuur die tussen 2007-2011 is verschenen en het maatschappelijk debat in 2011 te herzien.

Extra risico op andere aandoeningen?

Er is onderzoek gedaan naar een mogelijk verband tussen magnetische velden en andere aandoeningen van het zenuwstelsel. De Wereldgezondheidsorganisatie ([WHO Environmental Health Criteria Monographs](#) ([emf/publications/elf_ehc/en/index.html](#))) en het International Agency for Research on Cancer ([IARC Monographs](#) ([http://monographs.iarc.fr/ENG/Monographs/vol80/](#))) vinden voor geen van deze aandoeningen aanwijzingen van een verband met hoogspanningslijnen.

Bijlage 2

168

169

T.a.v. Arag

Geachte heer

Donderdag 4-04-2019 zijn we bij de inloopavond van Tennet geweest in Nagele aan de Domineesweg 11. en de buurman beide wonend aan de zijn met z'n tweeën wezen praten en zich laten informeren. We hebben toen kenbaar gemaakt dat we zeer ongerust zijn over de plannen. Er werd verteld dat er nu aan stroom 2600 door de kabels heengaat en dat dit verhoogd zal worden naar 4000. Op de vraag die wij stelden (i.v.m. Magnetische straling) die 0,4 mag zijn. We vroegen aan een woordvoerder van Tennet (een vrouw) als het net maximaal belast word of de Magnetische straling hoger word dan 0,4. Zij had daar geen antwoord op. Dezelfde vraag hebben we gesteld aan een technische man van Tennet. Die gaf als antwoord bij vol capaciteit en bij piekbelasting gaat dat zeker 3 keer over de kop. Dus dat zou dan naar 0,12-0,15 gaan. Ruim boven de norm.

mugateer 2600 m u door
dat word 4000.

